

PŘÍRODA V ZAHRADĚ

Ozelenění popínavými rostlinami

EVROPSKÁ UNIE

Interreg

EVROPSKÁ UNIE

Rakousko-Česká republika

Evropský fond pro regionální rozvoj

www.prirodnizahrada.eu

Společně pro zdravý zítřek

OBSAH

PŘEDMLUVA3

PNOUCÍ ZELEŇ4

POZITVNÍ EFEKTY5

Zlepšení klimatu5

Ochrana před hlukem a prachem5

Estetická a ekologická přidaná hodnota6

Dobré plánování šetří čas, peníze a námahu7

Možnosti výsadby popínavých rostlin8

TYPY POPÍNAVEK & OPĚRNÉ KONSTRUKCE ..8

Samopnoucí8

Pnoucí s oporou9

Speciální tvary: vertikální pěstování ovoce11

PORTRÉT POPÍNAVÝCH ROSTLIN12

23 popínavých rostlin od *Aktinídie* až po *Vistárii*

© „Natur im Garten“

© „Natur im Garten“ / A. Haiden

TIRÁŽ

Za obsah zodpovídá: „Natur im Garten“ GmbH.

Redakce: Katja Batakovic, Christina Wundrak.

Text: Katharina Bittermann, Peter Kunert, Luzia Marchsteiner, Lisa Prager, Stefan Strobelberger, Magdalena Walch, Christina Wundrak.

Fotografie: Margit Benes-Oeller, S. Burian, Martina Liehl-Rainer, „Natur im Garten“ /A. Haiden, Petra Hirner, „Natur im Garten“, Stefan Strobelberger, Daniela Tüchler Překlad: Milan Vacha, A-2162 Poysbrunn Odborná korektura: Samuel Burian Redakce českého textu: Martina Petrová Grafika a tisk: Werbetechnik Hugl GmbH, 2130 Mistelbach duben 2022.

Tato brožura vznikla v rámci projektu „Městská zeleň - trvalky a popínavy, nové rostliny pro klimatickou změnu (KPF-02-198)“. Jedná se o projekt společnosti „Natur im Garten“ GmbH a spolku „Přírodní zahrada“, který je podpořen v rámci projektu FMP/KPF AT-CZ 2014-2020 Evropským fondem pro regionální rozvoj, v programu „INTERREG V-A Rakousko-Česká republika“ a spolufinancován vlastními prostředky NÖ.Regional.GmbH.

Předmluva

Pokračující změna našeho klimatu se nás v Dolním Rakousku přímo dotýká. Díky této brožuře dostanou všichni, kteří jsou zodpovědní za zelené plochy ve městech a obcích, kompetentní nástroj pro efektivní navrhování lokálních opatření na ochranu klimatu. Popínavé rostliny jako ozelenění fasád domů, zdí a jiných objektů představují důležité možnosti, jak dosáhnout přirozeného ochlazování přehřátých zastavěných oblastí. Představují také vizuální a estetické obohacení krajinného rázu obcí a měst, jsou důležitým přínosem ke zvýšení přirozené rozmanitosti druhů. Postavme se tedy výzvám ochrany klimatu a druhů v našich městech a obcích.

I u nás v Jihočeském kraji pocítujeme změny klimatu a podporujeme aktivity, které vedou k jeho ochraně. Tuto brožuru vnímáme jako inspiraci vhodnou nejen pro rozvoj zeleně ve městech a obcích, ale i pro širokou veřejnost. Neboť každý z nás může přispět k ochraně klimatu v místě, kde žije. Kousek přírody si můžeme přinést i domů a vybudovat nebo upravit si naši zahradu tak, aby byla nejen estetická, ale měla i přírodní přidanou hodnotu. A k tomu všemu slouží právě popínavé rostliny, které zdobí fasády našich domů a budov. Přírodní zahrada a příroda jsou společným domovem zvířat a lidí. Velmi důležité jak pro nás lidi, tak pro přírodu, je zachování její pestrosti a rozmanitosti. Jižní Čechy jsou zelenými plícemi naší země a o Šumavě se zase říká, že je zelenými plícemi Evropy. Proto je chceme a budeme i nadále chránit.

Johanna Mikl-Leitner
hejtmanka spolkové země
Dolní Rakousko

Martin Eichtinger
zemský radní spolkové země
Dolní Rakousko

Martin Kuba
hejtmán Jihočeského kraje

František Talíř
1. náměstek hejtmána
Jihočeského kraje

Pnoucí zeleň

Popínavé rostliny umožňují získání třetí dimenze v relativně malém prostoru. Poměrně křehké, jednoleté rostliny, jako thunbergie křídlatá, fazol šarlatový nebo řeřicha kapucínská zdobí nízké podpůrné konstrukce po celý rok. Jiné rostliny, jako například loubinec (přisavník) trojlaločný (lidově zvaný psí víno), se naopak dokáží vyšplhat do závratných výšek a dokáží pokrýt celé stěny domů a fasády trvalou zelenou pokrývkou z listů.

Popínavé rostliny dobyly vertikální rovinu jednoduchou strategií: místo toho, aby se spoléhaly na silné a stabilní dřevěné kmeny, vytváření slabé, ale dlouhé výhony, které šplhají po jiných kmenech nebo konstrukcích pomocí různých mechanismů. Jejich výhoda: musí vytvořit mnohem méně hmoty než jejich mohutní příbuzní z říše stromů a mohou tak mnohem rychleji vertikálně stoupat a dosáhnout kýženého světla.

Popínavé rostliny koření v zemi a tvoří dlouhé výhony,

Popínavé rostliny poskytují stín a chladí

Hortenzie řapíkatá pro stinná místa

kteří se k opěrné konstrukci přichytí různými systémy: ovíjí kolem konstrukce celý stonek nebo úponky, nebo se přichytí pomocí úponek s adhezivními (lepivými) terčíky, nebo se na hrubém podkladu přichytí přičepivými kořínky. Nebo se mohou jen opírat s využitím trnů, které brání ve sklouznutí.

Popínavé rostliny lze tedy využít pro kreativní ozelenění široké škály objektů.

Lze je použít k proměně fasád a stěn na zelené oázy. Teprve díky popínavým rostlinám vznikají pod pergolami útulná a chladná místa k sezení. Po svislých konstrukcích šplhající rostliny tvoří živou, barevnou a prostorově úspornou ochranu soukromí na terasách, balkonech nebo menších zahradách.

Tyto všestranné rostliny mají nejen vizuální, ale i ekologickou přidanou hodnotu a navíc regulují a zlepšují mikroklima. Zejména v době klimatických změn jsou proto popínavé rostliny skvělou a všestrannou možností, jak vytvořit ekologicky hodnotné zelené plochy v městských, intenzivněji zastavěných oblastech, ale také na venkově.

Pozitivní efekty díky použití pnoucích rostlin

Zlepšení klimatu

Stejně jako stromy tak i zelené fasády významně přispívají ke zlepšení klimatu, zejména v zastavěných oblastech.

Zazeleněné fasády a objekty vytváří podobný chladivý a osvěžující stín jako husté koruny stromů. Vrstva z nesčetného počtu zelených listů rozvíjí svůj mnohostranný pozitivní účinek a přispívá ke zlepšení mikroklimatu. Díky neustálému odpařování vody prostřednictvím povrchu listu a tím způsobenému ochlazení se v létě snižují vysoké teploty – zelená fasáda se tak stává přirozenou klimatizací.

Chlazení v létě - ochrana v zimě

Zejména ve vnitřních dvorech a pod fasádami je příjemný chladivý efekt na okolní teplotu díky opadavým popínavým rostlinám zřetelně cítit. Přes den je hustým listovím omezováno oteplování vnějších stěn a tím se redukuje také sálání tepla z vyhřátých stěn v noci - v dobách klimatických změn důležitá součást kvality života. Na podzim a v zimě jsou pak vzhledem k opadu listů sluneční paprsky propouštěny a mohou tak prohřát fasádu. Naproti tomu stálezelené popínavky nabízejí vyváženou regulaci tepla po celý rok: účinné chlazení v horkých

obdobích a ochranný vzduchový polštář v chladném ročním období, který poskytuje přirozenou ochrannou zónu proti ledovému větru a venkovním teplotám.

© „Natur im Garten“

Popínavé rostliny poskytují stín

Ochrana před hlukem a prachem

Zelená „vnější kůže“ z listů má další pozitivní účinky na bezprostřední okolí a tím i na naše zdraví. Těsně vedle sebe a na sobě ležící listy vytvářejí přirozenou ochrannou stěnu proti hluku, který je zejména pro obyvatele v městské zástavbě stále větším stresovým faktorem. Ozelenění popínavými rostlinami hluk tlumí a pohlcuje.

Ozelenění může přispět také k redukcí prašnosti a obsahu škodlivin ve vzduchu. Kromě funkce vzduchového filtru a zlepšení kvality vzduchu plní

popínavé rostliny také úlohu fyzické ochrany stavební konstrukce. Hustá clona z listů chrání fasády a další objekty před vlivy životního prostředí, jako je prudký déšť, kroupy, vítr a UV záření. Správně naplánované a provedené ozelenění tak slouží k dlouhodobé ochraně stavební konstrukce a snižuje případné náklady na rekonstrukci.

Estetická a ekologická přidaná hodnota

Velkou roli hraje vizuální vylepšení jednotlivých budov, objektů nebo celých čtvrtí. Ponurě šedé betonové stěny nebo povrchy lze díky zeleni proměnit v živé a kvetoucí prostředí. Zejména v hustě obydlených centrech měst, kde není dostatek místa pro stromy či keře, mohou být popínavé rostliny významným přínosem a vrátit tak kousek přírody. Také charakteristické přírodní zážitky, jako je změna ročních období, lze tak opět sledovat zblízka; rozmanitá výsadba automaticky zvyšuje pestrost barev a tvarů. Květy, plody, vybarvování listů na podzim, to vše dokáže vytvořit krásné barevné akcenty.

Lepší odpočinek

Lidé s oblibou vyhledávají přírodní prostředí, aby se zbavili stresu. V ozeleněných bytových komplexech je zaznamenávána vysoká míra spokojenosti s kvalitou bydlení a životního prostředí. Intenzivnějším ozeleněním okolí lze dokonce zvýšit subjektivní pocit bezpečí obyvatel.

© M. Benes-Oeller

Vistárie na stěně budovy upoutává pozornost

Ekologická přidaná hodnota

Ozeleněním popínavými rostlinami vznikají důležitá stanoviště pro různé druhy hmyzu, ptáků a dalších živočichů. Popínavé rostliny poskytují živočichům útočiště, potravu, možnosti hnízdění a podporují tak biologickou rozmanitost. Ozeleněné objekty vybízejí k pozorování přírody, například chování ptáků při hnízdění nebo hledání potravy různými druhy zvířat.

Zeleň může také sloužit jako síť biotopů a vzájemně propojovat různé oddělené zelené plochy. Proto je ozelenění fasád cenné nejen ve městech, ale i na venkově. Skutečný přínos ozelenění fasády pro živočišnou říši záleží na různých faktorech:

- rozsah ozelenění – čím větší tím lépe
- lokalita – vazba na další zelené plochy
- poloha – slunná/stinná, větrná/chráněná před větrem
- výběr rostlin – domácí nebo užitečné pro živočichy, tvorba plodů, otevřené květy.

Dobré plánování šetří čas, peníze a námahu

Aby ozelenění popínavými rostlinami dlouhodobě fungovalo a nedocházelo k poškozením částí budovy, je nutné odborné plánování.

Nejprve je třeba vyjasnit technickou proveditelnost ozelenění fasády.

- statická únosnost konstrukce
- stav a vhodnost fasády
- výpočet maximálního zatížení: hmotnost opěrných konstrukcí vč. upevňovacích prvků; hmotnost vegetace (zohlednění vlhkosti, plodů, sněhu, ledu); zatížení větrem

Kromě toho je třeba plánovat a dodržovat právní nařízení, jako jsou památkové, požární, stavební a bezpečnostní předpisy.

Výsadba a příslušné podpěrné konstrukce musí být přizpůsobeny stavbě a naopak. Funkce, které má ozelenění plnit, je nutné předem vyjasnit. Nejvhodnější systém ozelenění pnuocími rostlinami pro konkrétní projekt ozelenění (s kořeny v půdě nebo uchycení na fasádě) musí být vybrán předem.

Plánování s popínavými rostlinami

© M. Benes-Oeller

Popínavé rostliny potřebují péči, a proto je zejména na veřejných prostranstvích naprosto nezbytné již předem počítat s pozdější nutnou péčí, a to za pomoci odborně vyškoleného personálu.

Ozelenění popínavými rostlinami má nejen výhody. Při plánování je nutné projednat a zvážit i vlivy, které jsou vnímány jako rušivé, např. výskyt hmyzu nebo drobných zvířat, která se občas mohou okny zatoulat do interiéru, stejně jako spadané listů a zbytky květů, které je třeba pravidelně odstraňovat.

Na trhu zakládání a údržby zeleně je široká škála firem s různými cenovými relacemi a zkušenostmi v oblasti ozelenění fasád. Vyplatí se proto zajistit si informace o referenčních objektech nebo doporučení od výrobců systémů.

V České republice se aktuálně připravuje metodika pro vertikální ozelenění ve venkovních prostorech, ve které

budou popsány všechny požadavky na plánování, realizaci, údržbu a kontrolu.

Pro další informace se můžete obracet na Svaz zakládání a údržby zeleně (<https://www.szuz.cz/cs/>).

Možnosti výsadby popínavých rostlin

Ozelenění popínavými rostlinami s kořeny v půdě

U nejběžnější formy ozelenění popínavými rostlinami jsou popínavky zakořeněny přímo v zemi.

Zásobování vodou a živinami je zajištěno přímo ze země. Poté, co se rostliny dobře ujaly, je závlaha prostřednictvím přirozených srážek většinou dostačující. Údržba závisí na zvoleném typu pnoucí zeleně a na konstrukci. Většinou postačí vizuální kontrola rostliny a konstrukce jednou ročně. Jen u samopnoucích druhů je nutná kontrola růstu a řez (u oken, okapů apod.) jednou až dvakrát za rok.

Ozelenění popínavými rostlinami s kořeny v nádobě

Výsadba se v tomto případě provádí do pěstebních nádob (koryt). Umístěním pěstebních nádob před budovami lze tak fasády ozelenit i v husté zástavbě bez ohledu na dostupnost vhodné půdy. Nádoby lze také připevnit na fasádu v různých výškách. Tímto způsobem lze fasádu osázet různými popínavými rostlinami, které se nevyznačují bujným růstem a lze tak v krátké době docílit vysoké míry pokrytí.

Minimální objem nádob by měl činit 250 litrů na jednu rostlinu

© "Natur im Garten"

Pěstební nádoby pro popínavé rostliny by měly být dostatečně velké

(u popínavých rostlin s předpokládanou výškou nad 5 m); minimální výška nádoby by měla být 60 cm. Výsadbu lze kombinovat i s trvalkami a jinými dřevinami. Celkově je však výsadba do pěstebních nádob jak po technické tak i údržbové stránce náročnější než je tomu u ozelenění popínavými rostlinami kořenícími v zemi. Mimo jiné je nezbytné trvalé zavlažování.

Typy popínavých rostlin & opěrných konstrukcí

Samopnoucí

Samopnoucí rostliny nepotřebují ke šplhání žádnou opěrnou konstrukci a rostou přímo na objektu, který má být ozeleněn. Jeho povrch by však měl být absolutně neporušený a bez trhlin, štěrbin a otevřených spár.

Břečtan patří mezi samopnoucí rostliny

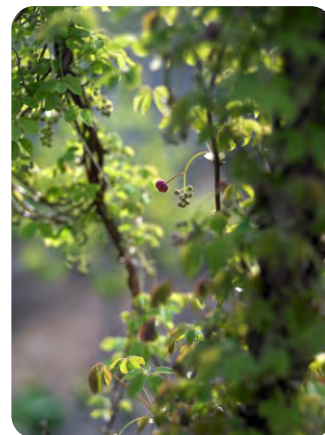
Fasády s vnějším zateplením nejsou pro samopnoucí rostliny vhodné. Kořenující popínavé rostliny vytváří speciální připevňovací kořínky, pomocí kterých se dokáží přichytit k povrchu. Výhony mají schopnost odvracet se od světla směrem k příslušnému podkladu, tj. vyznačují se negativním fototropismem. Negativním důsledkem je schopnost vrústat do všech otevřených spár a otvorů a při následném tloustnutí působit destrukce konstrukce (například odtrhávání obkladu). Kořenující pnoucí rostliny rostou dobře na drsném povrchu, problémy mohou nastat na velmi hladkém, voděodolném nebo velmi světlém povrchu. Mezi kořenující popínavky patří kromě břečtanu (*Hedera helix*) také hortenzie řapíkatá (*Hydrangea anomala subsp. Petiolaris*), brslen Fortuneův (*Euonymus fortunei*) a trubač (*Campsis*).

Samopnoucí rostliny s adhezivními terčičky

Tyto samopnoucí rostliny vytváří lepivé destičky, pomocí kterých se mohou přilepit dokonce i na velmi hladkém povrchu. Znáмым zástupcem je loubinec (přísavník) trojlaločný (*Parthenocissus tricuspidata*). Přichytné orgány pnoucích rostlin se přilepí na podklad, každá z mnoha malých destiček se bujením buněk

dokonale přizpůsobí všem nerovnostem stěny. Samopnoucí rostliny s adhezivními terčičky mají tendenci prorůstat do stávajících štěrbin a trhlin a vytvářet tam své lepivé destičky.

Pro pnoucí úponkaté rostliny s adhezivními terčičky je vhodný výhradně nepoškozený podklad. Je třeba se vyhnout stěnám s odlupujícími se vrstvami omítky. Samopnoucí rostliny lze odstranit pouze s určitým úsilím a ne beze zbytku. Adhezivní terčičky zůstávají na fasádě i několik let.

Akébie se ovíví a šplhá vzhůru

Popínavé rostliny vyžadující oporu

Tato skupina pnoucích rostlin potřebuje pro svůj vývoj opěrnou konstrukci. Ta musí být přizpůsobena způsobu uchycení a růstu dané pnoucí rostliny. Existují nejrůznější konstrukce jako lankové systémy, mříže nebo sítě, latě popř. konstrukce z trubek.

Opěrné konstrukce musí být pevně spojeny s nosnou částí stěny. Zejména v případě zateplených stěn je třeba použít vhodné, tepelně oddělené kotvení, aby nevznikaly tepelné mosty a nebyl vytvářen tlak na izolaci.

Vzdálenost ke stěně musí být přizpůsobena popínavé rostlině a obnáší např. u plaménku minimálně 10 cm a u vistárie minimálně 20 cm.

Ovíjivé rostliny

Tato skupina pnoucích rostlin si nevyvíjí vlastní přichytné orgány, ale ovíjí svými mladými výhony lanka, opory nebo kůly. Šplhají vzhůru pomocí šroubovitého ovíjení kolem vertikálních konstrukcí. Jednotlivé druhy ovíjivých rostlin se podle směru otáčení kolem opory dělí na levotočivé a pravotočivé, tedy ve směru nebo proti směru hodinových ručiček.

Při výsadbě a vyvazování byste si proto měli dát pozor na směr, kterým vedou mladé výhonky. Růst je směřován vzhůru ke světlu, proto by měly být přednostně použity vertikální šplhací opory. Mladé rostliny jsou vedeny a vázány.

Ovíjivým popínavým dřevinám vyhovuje opěrná konstrukce z drsného materiálu, po kterém se výhony nesmekají. Vhodná jsou lana, profilované tyče a latě o profilu 0,4 až 5 cm. Hladká lana je třeba opatřit zarážkami. Vzdálenosti mezi svislými konstrukcemi obnáší 30 až 80 cm podle druhu rostliny. Prvky zabraňující sklouzávání už ovinutých výhonů by měly být umístěny v rozestupu 0,5 až 2 m. Odstup od stěn se doporučuje mezi 10 a cca 20 cm, podle toho, jak bujně výhony rostou.

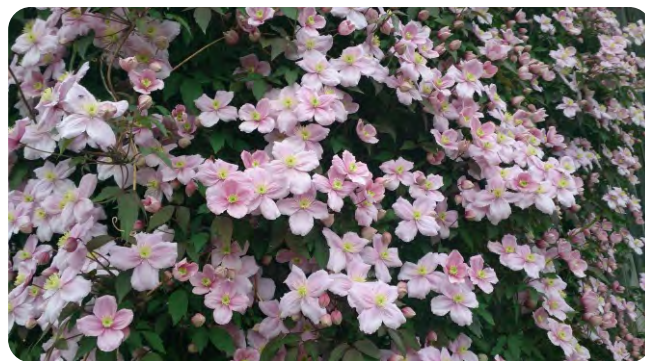
Do skupiny ovíjivých popínavých rostlin patří domácí zimolez ovíjivý (*Lonicera periclymenum*), vistárie (*Wisteria sinensis* a *W. floribunda*) nebo jednoletá povíjnice (*Ipomea* sp.).

Úponkaté rostliny

Tato skupina popínavých rostlin vyvíjí speciální listové nebo stonkové úponky, které reagují na podráždění při kontaktu s podpěrnou konstrukcí, lanky nebo tyčí, a následně tuto oporu omotají. Podpěrné konstrukce by proto neměly mít příliš velké mezery, jinak se rostliny nemohou udržet na podpěře. Preferovány jsou mřížové konstrukce s šířkou mřížky 10-20 cm nebo sítě. Případně

lana nebo tyče o průměru profilu do 2 cm. Vhodnou opěrnou konstrukci tvoří také drátěné ploty nebo dřevěné mříže pro druhy, které nedorůstají do větší výšky.

Úponky jsou vysoce specializovanými orgány, které vznikají přeměnou různých částí rostlinného těla. U **listových úponků** zůstává asimilační funkce listu

© S. Strobelberger

Clematis montana patří mezi rostliny s řapíkovými úponky

zachována a funkci úponky plní buď řapík (např. u plaménků), který se omotá kolem podkladu, nebo je v úponku přeměněna část listové čepele (např. u hrachu nebo hrachoru).

Řapíky fungující jako úponek mají plaménky (*Clematis* sp.). Úponky vzniklé z části listové čepele, z koncového lístku, mají hrachory, vilec pnoucí (*Cobaea scandens*), nebo hrách. Listové úponky nedokážou obepnout silný profil a lanka nebo tyče by neměly být silnější než 8 mm.

Stonkové úponky vznikají přeměnou hlavního stonku při sympodiálním růstu. To znamená, že se konec hlavního výhonu přemění v úponku a v růstu pokračuje vedlejší stonek. Tyto úponky jsou mnohem mohutnější a pevnější a obejmou silnější profil. Znáмым zástupcem této skupiny je réva vinná (*Vitis vinifera*). Dokáže se úponky ovíjet kolem svislých i vodorovných konstrukcí. 10

Horizontální opory pro šplhání jsou vhodné tehdy, když jsou výhony po dosažení výšky plánovaného ozelenění směřovány, vyvazovány a vedeny podél konstrukce. Zde postačí vodorovně upnuté dráty v rozestupech 30-40 cm. Pokud je rostlinám ponechán volný růst, doporučují se konstrukce v podobě mříží. Vzdálenost opěrné konstrukce od stěny budovy by měla být 10-15 cm.

Vzpěrné rostliny

Tato skupina popínavých rostlin se o podklad jen opírá (vzpírá - odtud "vzpěrné") a využívá jako oporu pro šplhání jiné dřeviny, do kterých se zaplétají nebo zarůstají jejich dlouhými bočními výhonky. Pomocí odstávajících bočních větví se také zaklesávají do skalních štěrbin nebo se přichytí na podpěrnou konstrukci. Typickými vzpěrnými rostlinami jsou ostružiník (druhy *Rubus*), jasmín nahokvětý (*Jasminum nudiflorum*) a pnoucí růže.

© M. Benes-Celler

Některé rostliny si zajišťují dodatečnou stabilitu prostřednictvím svých ostrých trnů a ostny.

Vzpěrné rostliny upřednostňují mříže nebo sítě

Jasmin nahokvětý kvete v zimě

velikostí ok alespoň 25 cm × 25 cm. Do podpěrné konstrukce je však mladé větve potřeba vyvazovat a zaplétat. Vzdálenost podpěrné konstrukce od samotné stěny by měla být cca 10-15 cm. Tímto způsobem lze výhonky zaplétat do konstrukce v souladu s jejich přirozeným růstem. Horizontálně uspořádané opory ve vzdálenosti cca 40 cm a podpěrné mříže umožňují vzpřímený růst pnoucích dřevin.

Speciální tvary: vertikální pěstování ovoce

Špalír z ovocných dřevin je krásný a současně užitečný způsob jak ozelenit osluněnou stěnu. Nejedná se sice o popínavé rostliny, ale využívají se podobným způsobem k ozelenění fasád. Pro řízený růst na konstrukci jsou vhodné v podstatě všechny druhy ovoce. Pokud chcete svůj strom tvarovat sami, měli byste dbát na to, aby nejnižší postranní výhonky byly přibližně ve výšce kolen. Teple reflektované od stěny budovy a její ochrana proti větru umožňují teplomilným ovocným druhům, aby se jim dařilo i na méně vhodných stanovištích.

Špalír z ovocných dřevin u stěny budovy

© M. Benes-Celler

Portrét popínavých rostlin

Symbols

- D** ... domácí
↑ ... dorůstá do výšky (v metrech)
↔ ... dorůstá do šířky (v metrech)

Nároky na světlo:

- ... plné oslunění
◐ ... polostín
● ... stín

Odolnost vůči mrazu

- ❄ částečně odolná vůči mrazu
❄❄ odolná vůči mrazu
❄❄❄ silně odolná vůči mrazu

Barva květů a doba kvetení

🌸 III – V

Plody, období zrání

🍓 plody jedlé; III – V

© M. Běnes-Oeller

Aktinidie význačná (“minikiwi”)

(*Actinidia arguta*)

OVÍJIVÉ

↑ 5-10 m, ↔ 4-8 m; rychle rostoucí

Nároky na světlo: ○-●

Odolnost vůči mrazu: ❄❄❄, ochrana před větrem, odolnost vůči městskému klimatu, citlivost na sůl

🌸 IV–VI, 🍓 VIII–X, minikiwi je jedlé se slupkou; také u samosprašných odrůd se doporučuje samčí rostlina

Půda: čerstvá, humózní

Péče: snadná péče; řez ke zvýšení výnosu, regulaci délky

Využití: pergoly, fasády, ploty

Podpůrná konstrukce: stabilní, převážně vertikální konstrukce z kovových lan/tyčí (také obdélníkové tvary), vzdálenosti cca 35 cm

Ekologická hodnota: pastva pro opylovače

Aktinidie čínská *Actinidia chinensis*

↑ 10 m, **Odolnost vůči mrazu:** ❄, 🌸 VI–VII, 🍓 XI, chlupaté plody, dozrávají teprve ve skladu

Aktinidie kolomikta *Actinidia kolomikta*

↑ 3-6 m, ↔ 2-4 m, slabý růst

Odolnost vůči mrazu: ❄❄, 🌸 VI, 🍓 IX–X

Listy: především u samčích rostlin listy částečně růžově zbarvené

Akébie pětičetná

Akebia quinata

OVÍJIVÉ

† 6-10 m, ↔ bis 2,5 m, rychle rostoucí

Nároky na světlo: ○-●

Půda: bohatá na živiny, jílovitá, vlhká

Odolnost vůči mrazu: ❄❄, mladé rostliny citlivé na mraz, teplomilná

🍷 V, 🍓 jedlé

Péče: snáší řez, seřezání po květu

Využití: pergoly, loubí, ploty

Podpůrná konstrukce: relativně tenká vertikální kovová lana nebo tyče (průměr do 3 cm); vzdálenosti cca 25 cm; k ozelenění ploch musí být výhony uchyceny na vodorovných lanech

Ekologická hodnota: pastva pro opylovače

Loubinec krátkostopečný

Ampelopsis brevipedunculata

ÚPONKATÉ

† 6-10 m, ↔ 2 m, bujný růst

Nároky na světlo: ○-●

Půda: bez zvláštních nároků

Odolnost vůči mrazu: ❄❄ ❄ VI-VIII;

Péče: řez před pučením, mírně jedovatý, může způsobit podráždění pokožky

Využití: ploty, zdi, fasády, vysoký kmen

Podpůrná konstrukce: mříže, konstrukce s menšími „oky“, vodorovná vzdálenost od 15 cm

Ekologická hodnota: pastva pro opylovače, potrava pro ptactvo

Podražec velkolistý

Aristolochia macrophylla

OVÍJIVÉ

† 8-20 m, ↔ 1-6 m, zpočátku méně intenzivní růst, později silný

Nároky na světlo: ●-●

Půda: vlhká, bohatá na živiny

Odolnost vůči mrazu: ❄❄, mladou rostlinu chránit před zimou

🍷 V-VIII, plody mají tvar okurky, jedovaté

Využití: optická bariéra, stěny, fasády

Podpůrná konstrukce: převážně vertikální konstrukce z kovových lan nebo tyčí s rozstupem alespoň 50 cm; výhony je nutné vplet na vodorovná lana

Ekologická hodnota: nízká

Trubač kořenující

Campsis radicans

SAMOPNOUCÍ – KOŘENUJÍCÍ

† 12m, ↔ 5-6 m, bujný růst

Nároky na světlo: ○

Půda: čerstvá, kyprá, bohatá na živiny

Odolnost vůči mrazu: ❄❄, odolnost vůči městskému klimatu, snáší sůl

🍷 (🍷 odrůdy) VII-IX

Péče: III-IV zkrátit výhony na dva páry pupenů, tvoří odnože

Využití: fasády, ploty, pergoly, nádoby

Podpůrná konstrukce: vhodná vždy jako zajištění proti pádu; na hladkých stěnách nutná; od 2 m výšky převážně vodorovné a diagonální struktury

Ekologická hodnota: pastva pro opylovače

Campsis x tagliabuana † 5-7m, ↔ 4 m, střední růst

Jesenec okrouhlostý

Celastrus orbiculatus

OVÍJIVÉ

↑ 13 m, ↔ 7,5 m, bujný růst

Nároky na světlo: ○

Půda: suchá- čerstvá, propustná, nevápenná

Odolnost vůči mrazu: ❄️❄️❄️, větruodolný, citlivý na sůl

🌸 V-VI, ozdobné plody, jedovaté; původně dvoudomá rostlina, plody tvoří jen samičí rostliny a musí být přítomen i samčí exemplář pro opylení, jednodomé jsou jen některé kultivary

Péče: seřezání na požadovanou koncovou výšku

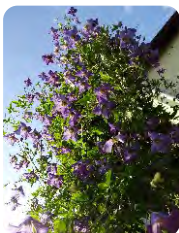
Využití: pergoly, fasády, zdi; pozor na okapy: dodržet odstup 1,5 m!

Podpůrná konstrukce: musí být stabilní a masivní; převážně vertikální struktury v odstupu cca 30 cm; každých min. 60 cm jsou vhodné příčné prvky

Jesenec popínavý

Celastrus scandens

↑ 7 m, ↔ 1-5 m, střední růst

Plamének alpský

Clematis alpina

ÚPONKATÉ – LISTOVÁ ÚPONKA

↑ 3-4 m, slabý růst

Nároky na světlo: ○-●, prostor kořenů ve stínu

Půda: bohatá na živiny, vlhká, nesnáší přílišné zamokření

Odolnost vůči mrazu: ❄️❄️❄️; 🌸 V-V

Péče: po květu prořezat

Využití: sloupce, okapové svody, ploty

Podpůrná konstrukce: konstrukce s malými „oky“, vzdálenosti cca 25–35 cm; i mříže jsou vhodnou oporou; ideální jsou však obdélníky s větší výškou než šířkou

Ekologická hodnota: pastva pro opylovače

Plamének horský

Clematis montana

↑ do 10 m, bujný růst, **Nároky na světlo:** ○-●

🌸 V, **péče:** květ na starém dřevě, řez teprve po květu

Plamének východní

Clematis tangutica

↑ 4-5 m, střední růst, **nároky na světlo:** ○, 🌸 VI-X, snáší sucho

Plamének plotní

D *Clematis vitalba*

↑ 20-30 m, ↔ 3-8 m, bujný růst,

Nároky na světlo: ○-●, odolnost vůči městskému klimatu, citlivost na sůl

Péče: řez na jaře

🌸 VII-X, nepříjemná vůně

Plamének vlašský

Clematis viticella

↑ 4-5 m, ↔ 3,5 m, střední růst

Nároky na světlo: ○-●

Odolnost vůči mrazu: ❄️❄️, teplomilná

🌸 VI-IX

Péče: řez na jaře, velmi bohaté listoví

Brslen Fortuneův

Euonymus fortunei

SAMOPNOUCÍ – KOŘENUJÍCÍ

†4-10 m, ↔ 0,5-3 m, slabý růst

Nároky na světlo: ●-●

Půda: bez zvláštních nároků, humózní, bohatá na živiny

Odolnost vůči mrazu: ❄️❄️❄️, odolnost vůči městskému klimatu, odolný vůči větru

🌿 VI-VII

Využití: stálezelená půdokryvná rostlina, ozelenění fasád, pergoly, zdi

Podpůrná konstrukce: není bezpodmínečně nutná, jako zajištění se však doporučuje; převážně vertikální v kombinaci s horizontálními strukturami; fasády musí být neporušené

Ekologická hodnota: nízká, hnízdiště pro ptactvo

Opletka Aubertova

Fallopia aubertii

OVÍJIVÉ

†15-20 m, ↔ 6 m, velmi bujný růst, často převislý růst

Nároky na světlo: ●-●

Půda: čerstvá, bohatá na živiny

Odolnost vůči mrazu: ❄️❄️❄️, odolnost vůči městskému klimatu, snáší dobře teplo

🌿 VII-IX

Péče: intenzivní řez nutný, bez řezu vytváří obrovskou hmotu, která je uvnitř mrtvá, intenzivní tvorba výhonků (rašení ve spodní části u půdy)

Využití: velmi hustý porost, ovíjí rostlina tvořící dlouhé převislé formy

Podpůrná konstrukce: stabilní, převážně vertikální opěrné konstrukce

Ekologická hodnota: pastva pro včely, ochrana ptactva

Břečťan

D Hedera helix

SAMOPNOUCÍ – KOŘENUJÍCÍ

†20 m, bujný růst

Nároky na světlo: ●-●

Půda: bez zvláštních nároků, bohatá na živiny, humózní

Odolnost vůči mrazu: R5 ve fázi rašení ❄️❄️❄️

🌿 IX-X, vonné, květy a plody teprve po 10 letech, jedovaté

Péče: pravidelný řez, možná alergická reakce při kontaktu se šťávou rostliny

Využití: ozelenění fasád, zdi, půdokryvná rostlina, stromy

Podpůrná konstrukce: nejsou nutné; fasády musí být zcela neporušené a vhodné po stavebně technické stránce

Ekologická hodnota: pastva pro opylovače/včely

Břečťan kavkazský *Hedera colchica*

† 4-6m, odolnost vůči městskému klimatu, odolnost vůči mrazu: ❄️❄️

Chmel otáčivý

D Humulus lupulus

OVÍJIVÉ

†2,5-8 m, zpočátku slabý růst, později silný

Nároky na světlo: ●-●

Půda: bohatá na živiny, kyprá

Odolnost vůči mrazu: ❄️❄️

🌿 VII-VIII, 🍷 jedlé: šišky pro pivo, mladé výhonky jako chřest

Péče: každoroční sestřih nad zemí před zimou, přezimuje pod zemí, možné alergie při kontaktu

Využití: pergoly, zastřešení, růžový oblouk

Podpůrná konstrukce: převážně vertikální struktury

Ekologická hodnota: živná rostlina pro motýly

Hortenzie řapíkatá

Hydrangea petiolaris

SAMOPNOUCÍ- KOŘENUJÍCÍ

† 2-10m, střední růst

Odolnost vůči mrazu: ❄️❄️,

odolnost vůči městskému klimatu

Nároky na světlo: ○-●

Půda: chladná-vlhká, propustná

🌸 V-VII, kvete teprve po pěti letech, žluté podzimní listí

Péče: možné alergie při kontaktu, pravidelný řez, možné omlazení, vytváří odnože

Využití: ploty, pergoly, ozelenění ploch

Podpůrná konstrukce: není bezpodmínečně nutná, spíše se doporučuje jako zajištění proti pádu; vertikální a horizontální struktury, vzdálenosti 30-60 cm

Ekologická hodnota: pastva pro včely

Jasmín nahokvětý

Jasminum nudiflorum

VZPĚRNÉ

† 3 m, ↔ 3 m; pomalý růst

Nároky na světlo: ○-●

Půda: suchá až vlhká, bohatá na živiny, propustné půdy

Odolnost vůči mrazu: ❄️❄️; odolnost vůči městskému klimatu

🌸 XII-III

Péče: stačí občas prořezat; výhony, které se dotknou země, mohou zakořenit

Využití: ploty, pergoly, zdi, loubí; bez konstrukce roste poléhavě, půdokryvná rostlina, ze zídek a teras převisá dolů

Podpůrná konstrukce: upřednostňuje čtvercové nebo obdélníkové konstrukce; také mříže s velikostmi ok minimálně 25 x 25 cm

Ekologická hodnota: živná dřevina pro včely, důležitý zdroj stravy na začátku jara

Hrachor širolistý

Lathyrus latifolius

ÚPONKATÉ – LISTOVÁ
ÚPONKA

† 0,5-2 m, ↔ 1 m;

Nároky na světlo: ○-●

Půda: suchá až čerstvá, bohatá na živiny

Odolnost vůči mrazu: ❄️❄️❄️;

🌸 VI-IX; jedovaté lusky a semena

Péče: pravidelně odstraňovat odkvetlá květenství

Využití: ploty, pergoly, zdi, loubí

Podpůrná konstrukce: upřednostňuje konstrukce v podobě mříží

Ekologická hodnota: pastva pro včely, motýly, obsahuje nektar

Zimolez kozí list

Lonicera caprifolium

OVÍJIVÉ

† 3-5 m, ↔ 1-3 m; střední
růst

Nároky na světlo: ○-●

Půda: čerstvá až vlhká,

bohatá na živiny, propustné půdy

Odolnost vůči mrazu: ❄️❄️❄️;

🌸 V-VI; vonné; oranžově červené bobule, mírně jedovaté

Péče: prořezání v létě, seřezání na jaře

Podpůrná konstrukce: kovová lana a tyče; doporučuje se zajištění proti skluzu

Využití: ploty, pergoly, fasády, zdi, loubí

Ekologická hodnota: zajímavý pro noční motýly, živná dřevina pro ptactvo, bývá masivně napadán mšicemi

Zimolez ovíjivý

D *Lonicera periclymenum*

† 3-5 m, ↔ 1-3 m; nevápenitá

🌸 VI–VIII; červené, mírně jedovaté bobule

Zimolez Henryův

Lonicera henryi

† 6-8 m, ↔ 1-3 m; odolnost vůči městskému klimatu; vápenitá půda

🌸 VI; černé, mírně jedovaté bobule; stálezelená rostlina

© M. Benes-Oeller

Prísavník trojcípý

Parthenocissus tricuspidata 'Veitchii'

ÚPONKATÉ -
S ADHEZIVNÍMI TERČÍKY

† 15 až 20 m, i přes ↔ 40 m; rychle rostoucí

Nároky na světlo: ○-●

Půda: bez zvláštních nároků, ale citlivý na sůl

Odolnost vůči mrazu: ❄❄; odolný vůči městskému klimatu, odolný vůči větru

🌸 VI–VII; modročerné, mírně jedovaté bobule; pěkné zbarvení na podzim

Péče: pravidelné seřezávání, omezování růstu výhonů nežádoucím směrem (např. do oken nebo na střechu)

Využití: ploty, pergoly, fasády, zdi, loubí, mimořádně vhodný především na velké plochy bez oken, přísavné terčíky zanechávají stopy na podkladu

Podpůrná konstrukce: není nutná; fasády musí být zcela neporušené a vhodné po stavebně technické stránce

Ekologická hodnota: pastva pro včely, strava pro ptactvo

Prísavník pětilistý

Parthenocissus quinquefolia

† 10-15 m, ↔ 2-4 m; snáší sůl

© S. Burian

Svidina řecká; svidina obecná

Periploca graeca

OVÍJIVÉ

† 4-10 m, ↔ 2 m; rychle rostoucí

Nároky na světlo: ○-●

Půda: čerstvá, bohatá na živiny, teplé půdy

Odolnost vůči mrazu: ❄; ochrana před větrem

🌸 VII–VIII; vonné; jedovaté plody

Péče: občas seřezat, zajistit pravidelnou závlahu v období sucha, možné podráždění pokožky mléčnou šťávou

Využití: ploty, pergoly, fasády, zdi, sloupy

Podpůrná konstrukce: vertikální kovová lana nebo tyče

Ekologická hodnota: pastva pro včely

© „Natur im Garten“/A. Heiden

Pnoucí růže

Rosa sp.

VZPĚRNÉ

† 1- až přes 5 m, ↔ 1-5 m;
proměnlivá dle odrůdy

Nároky na světlo: ○-●

Půda: čerstvá, bohatá na živiny, propustná

Odolnost vůči mrazu: ❄❄; odolná vůči městskému klimatu

🌸 V–X; částečně tvorba šípků

Péče: prořezání na jaře

Využití: ploty, pergoly, fasády, zdi, loubí

Podpůrná konstrukce: mříže s velikostí ok nejméně 30 x 30 cm a konstrukce s čtvercovými, obdélníkovými nebo kosočtvercovými strukturami

Ekologická hodnota: pastva pro včely, živná dřevina pro ptactvo, otevřené nebo poloplňné květy, tvorba šípků

Ostružiník křovitý

D *Rubus fruticosus*

VZPĚRNÉ

↑ 1-5 m, ↔ 1-3 m; střední růst

Nároky na světlo: ○-●

Půda: čerstvá, půdy bohaté na živiny

Odolnost vůči mrazu: ***; odolnost proti větru

🌸 V–VIII; 🍓 IX–X; jedlé plody

Péče: polokeř, pravidelně seřezávat, větve plodí druhým rokem, odumřou a jsou nahrazené novými odnožemi; odplozené větve nutno odstraňovat, nové výhony zkrátit o 1/3 a ponechat jen nejsilnější

Využití: ploty, pergoly, fasády, zdi, loubí

Podpůrná konstrukce: špalír z 4-5 horizontálně napnutých drátů, vzdálených 30-40 cm; lze použít i mříže s velikostí ok nejméně 25 × 25 cm

Ekologická hodnota: pastva pro včely a motýly, živná dřevina pro ptactvo

Ostružiník Henryho

Rubus henryi

↑ 2-3 m; *; 🍓 jedlé plody, stálezelená rostlina

Klanostěnka hortenziovitá

Schizophragma hydrangeoides

SAMOPNOUCÍ – KOŘENUJÍCÍ

↑ 2-3 m, ↔ 5-6 m; zpočátku slabý růst

Nároky na světlo: ○-●

Půda: čerstvá, propustné půdy

Odolnost vůči mrazu: **

🌸 VI–VII vonné; mírně jedovaté

Péče: pravidelné seřezávání není nutné

Využití: ploty, pergoly, fasády, zdi

Podpůrná konstrukce: není nutná; fasáda musí být zcela neporušená a vhodná po stavebně technické stránce

Ekologická hodnota: pastva pro včely a motýly

Réva japonská

Vitis coignetiae

ÚPONKATÉ

↑ 6-8 m, ↔ 3-10 m; rychle rostoucí

Nároky na světlo: ○-●

Půda: čerstvá, humózní, kypré půdy

Odolnost vůči mrazu: ***; odolnost vůči městskému klimatu

🌸 V–VII; 🍓 VIII–IX; dvoudomá rostlina, nejedlé černé plody v hroznech jen na samičích rostlinách; zářivé červenooranžové podzimní zbarvení

Péče: pravidelně seřezávat

Využití: ploty, pergoly, fasády, zdi, loubí

Podpůrná konstrukce: opěrné mříže; vertikální kovová lana/dráty v kombinaci s horizontálními prvky

Ekologická hodnota: pastva pro včely, živná dřevina pro ptactvo

Réva amurská

Vitis amurensis

↑ 6-15 m, ↔ 2 m; 🍓 jedlé plody, podzimní zbarvení

Réva vinná

Vitis vinifera

ÚPONKATÉ

↑ do 10 m, ↔ podle tvarování; rychle rostoucí

Nároky na světlo: ○

Půda: čerstvá, humózní, kyprá, nesnáší přílišné zamokření

Odolnost vůči mrazu: ❄❄; odolnost vůči městskému klimatu

🌿 VI–VII; 🍷 podle odrůdy VII–X;

Péče: roční řez na konci zimy

Využití: pergoly, ploty, zdi, loubí

Podpůrná konstrukce špalír z 4-6 horizontálně napnutých drátů ve vzdálenosti 30-40 cm, nejspodnější drát min. 50 cm nad zemí; také vertikální dráty v kombinaci s horizontálními prvky; dodržet 15 cm odstup od stěny

Ekologická hodnota: pastva pro včely, živná dřevina pro ptactvo

Vistárie mnohokvětá

Wisteria floribunda

OVÍJIVÉ

↑ 6-10 m, ↔ 4-6 m; rychle rostoucí

Nároky na světlo: ○-○

Půda: čerstvá, humózní,

kypré půdy, nesnáší přílišné zamokření, částečně snáší sůl

Odolnost vůči mrazu: ❄❄; odolná vůči větru, odolnost vůči městskému klimatu

🌿 V–VI; jedovaté plody

Péče: 2x ročně řez, jedovatá

Využití: pergoly, fasády, zdi; pozor na okapy a žlaby: dodržet odstup 2 m!

Podpůrná konstrukce: musí být velmi stabilní a masivní; především vertikální struktury ve vzdálenosti cca 35 cm; dodržet min. vzdálenost od stěny 15 cm

Ekologická hodnota: pastva pro včely, živná dřevina pro ptactvo

Vistárie čínská

Wisteria sinensis

↑ 8-20 m, ↔ 4-8 m; velmi bujný růst; jedovaté

Bližší informace

Pro bližší informace k tématu či pomoc s projektem nebo realizací se můžete obrátit na **profesní organizace** – např. **Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, z.s.** www.szkt.cz nebo **Svaz zakládání a údržby zeleně** www.szuz.cz.

Přírodní zahrada, z.s. a partneři: vzdělávací akce a poradenství na téma přírodního zahradničení a ekologické péče o veřejnou zeleň po celé ČR -kontakty a další informační listy s tipy pro veřejnou zeleň www.prirodnizahrada.eu.

„NATUR IM GARTEN“

Am Wasserpark 1, 3430 Tulln
„Natur im Garten“ Telefon
+43 (0)2742/74 333
gartentelefon@naturimgarten.at,
www.prirodnizahrada.eu
www.naturimgarten.at

EVROPSKÁ UNIE

Interreg
Rakousko-Česká republika
Evropský fond pro regionální rozvoj

noe regional

**PŘÍRODNÍ
ZAHRADA**
zapsaný spolek

